

άμυγδάλα ἡ, Αἴγιν. *άμυγδάλα* Καλαβρ. (Μπόβ.) *άμύγδαλα* Καλαβρ. *άμύδ-δαλά* Ἀπουλ.

Ἐκ τοῦ μεταγν. οὐσ. *άμυγδάλη* = *άμύγδαλον*. Διὰ τὴν κατάλ. πβ. *άθερίνη-άθερίνα*. Ἡ τοῦ τόνου μετακίνησις ἐν τῷ τύπῳ *άμύγδαλα* πιθανῶς κατ' ἐπίδρασιν τοῦ Λατίν. *amygdala*.

1) Ὁ καρπὸς τῆς άμυγδαλῆς Ἀπουλ. Συνών. *άμύγδαλο*. 2) Ἡ άμυγδαλῆ Αἴγιν. Καλαβρ. (Μπόβ.): Ἄσμ.

Ἔιχε νιουφέκια πὸ συκιά, ντρομπόνια ἀπ' άμυγδάλα Αἴγιν. Ὅτι ἡ σημ. παλαιά μαρτυρεῖ τὸ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Λατίν. *amygdala*. Συνών. *άμυγδαλέα*.

άμυγδαλάδα ἡ, Σῦρ. (Ἐρμούπ.) Χίος — Λεξ. Βλαστ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *άμύγδαλο* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -άδα (II).

1) Ποτὸν ἐξ ἐκχυλίσματος άμυγδάλου ἐνθ' άν.: Ἐπιμὴν άμυγδαλάδα Ἐρμούπ. Συνών. *άθάσι 2, άθασόγαλο, άμυγδαλόγαλα, σουμάδα*. 2) Ὁσμή άμυγδάλου Χίος: Μυρίζει άμυγδαλάδα. Συνών. *άμυγδαλάδι*.

άμυγδαλάδι τό, άμάρτ. *άμυγδαλάδ'* Ἰμβρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *άμυγδαλάδα*.

Ὁσμή άμυγδάλου. Συνών. *άμυγδαλάδα 2*.

άμυγδαλάκι τό, σύνηθ. *άμυγδαλάκ'* Μύκ.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. *άμύγδαλο* διὰ τῆς καταλ. -άκι.

1) Τὸ μικρὸν άμύγδαλον σύνηθ. β) Ἐν τῷ πληθ., τὰ τραχηλικά γάγγλια Νουμάς 293,7. Συνών. *έλαιά*. 2) Μικρὸν τεμάχιον ὡς δείγμα χρησιμοποιοῦμενον (ὡς ἔχον δηλαδὴ τὸ μέγεθος μικροῦ άμυγδάλου) Σύμ. Συνών. *άμύγδαλο*. 3) Ράβδος ξυλίνη ἐν τῷ κρεμαστῷ ὑφαντικῷ ἱστῷ ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς στέγης καὶ φέρουσα τὸν στήμονα ἐκτυλισσόμενον ἐξ αὐτῆς Μύκ.

άμυγδαλαρρωστῶ άγν. τόπ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *άμύγδαλο* καὶ τοῦ ρ. *άρρωστῶ*.

Ἀσθενῶν μαραίνομαι καὶ φαίνομαι ὁμοίως πρὸς τὸ άτροφικὸν άμύγδαλον: Ἄσμ.

Γιὰ σέν' άμυγδαλαρρωστῶ καὶ καρυδοδιαβαίνω καὶ σταφιδομαραίνομαι κι ανθρώπου δέν τὸ λέγω.

άμυγδαλᾶς ὁ, Χίος *άμυγδαλᾶς* Χίος

Ἐκ τοῦ οὐσ. *άμυγδαλέα*.

1) Ὁ ἔχων πολλὰς άμυγδαλᾶς καὶ παράγων πολλὰ άμύγδαλα. 2) Τόπος ἐνθα ὑπάρχουν πολλὰί άμυγδαλαί. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τύπ. Ἀμυγδαλᾶς Χίος Μυγδαλᾶς Ἀνδρ. Μυργαλᾶς Ἀνδρ.

άμυγδαλᾶτος ἐπίθ. σύνηθ. Ἰμυγδαλᾶτος πολλαχ.

Τὸ μεσν. ἐπίθ. *άμυγδαλᾶτος*.

Α) Ἐπιθετικ. 1) Ὁ ἔχων σχῆμα άμυγδάλου, άμυγδαλοειδῆς σύνηθ.: Κάβουνο άμυγδαλᾶτο. Μάτια άμυγδαλᾶτα σύνηθ. || Ποίημ.

Σπίδες πετοῦν, φωτιές καὶ λαύρες

τ' άμυγδαλᾶτα θυό σου μάτια

ΝΠετμεξ. Ἀπλ. λόγ. 26. Συνών. *άθασωτός, άμυγδαλένιος 1, άμυγδαλωτός*. Πβ. *καρυδατός, φουντουκάτος*. β) Ὁ ἔχων μέλαν στίγμα σχήματος

άμυγδάλου ὑπὸ τὸν ἐσωτερικὸν κανθὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐπὶ προβάτων Δ.Κρήτ. Συνών. *άμυγδαλομανρόματος*. γ) Ὁ ἔχων μέγεθος άμυγδάλου ΓΣουρῆ Ρωμ. ἀριθμ. 101: Ποίημ.

Ἦλιο εἰς τοὺς ἐφέδρους μας νὰ σποῦν άμυγδαλαίτες, ψευδοπολέμους 'ς τὸ Σταυρό, κηδεῖες καὶ παράτες

(άμυγδαλαίτες ἐνν. ψεῖρες). Ἡ σημ. καὶ μεσν. Πβ. Πρόδρομ. 4,11 (ἐκδ. Hesselting. - Pernot) «αὐτός, ὁ κόλπος τοῦ ἔγεμε φθειρας άμυγδαλάτας». 2) Ὁ ἔχων μικροὺς ὄρχεις ὡς άμύγδαλα, ἐπὶ ἀνδρὸς Πελοπν. (Καλάβρυτ.)

Β) Τὸ οὐδ. οὐσ. 1) Πλακούντιον ἐξ άμυγδάλων κοπανισμένων, αλεύρου, ζαχάρεως καὶ ἀνθονέρου πολλαχ. Συνών. *άμυγδαλένιο* (ἰδ. *άμυγδαλένιος 2*), *άμυγδαλωτό* (ἰδ. *άμυγδαλωτός*). 2) Γλύκυσμά τι, εἶδος χαλβᾶ περιέχον άμύγδαλα — Λεξ. Περιίδ. Βυζ. Ἡπίτ. Συνών. *μαντολᾶτο*.

άμυγδαλᾶ ἡ, άμυγδαλέα Κάμπ. Κύθηρ. *άμυγδαλέα* Κάμπ. (Ἐλυμπ.) *άμυδ-δαλέα* Ἀπουλ. *άμυγδαλῆ* Ἰκαρ. Δ.Κρήτ. *άμυγδαλῆ* Κύθηρ. *άμυδ-δαλία* Καλαβρ. (Μπόβ.) *άμυγδαλᾶ* κοιν. *άμυγδαλᾶ* Θήρ. Μήλ. Σέριφ. Φολέγ. Χίος *άμυργαλᾶ* Τήν. Ἰμυγδαλέα Εὐβ. (Κύμ.) Μέγαρ. Ἰμυδαλέα Εὐβ. (Αὐλωνάρ.) Ἰμυδαλᾶ Εὐβ. (Κονίστρ. κ. ά.) Ἰμυδαλᾶ σύνηθ. Ἰμυδαλᾶ Λέσβ. Ἰμυδαλᾶ Θεσσ. Ἰμυδαλία Τσακων.

Ἐκ τοῦ μεταγν. οὐσ. *άμυγδαλέα*. Ἡ λ. καὶ παρὰ Πορτ. Τὸ *άμυγδαλᾶ* καὶ παρὰ Σομ.

Τὸ δένδρον άμυγδαλῆ ἡ κοινὴ (*amygdalus communis*) τῆς τάξεως τῶν ροδωδῶν (*rosaceae*) ἐνθ' άν.: Τὸ Φλεβάρη ἀνθίζουν οἱ άμυγδαλῆς κοιν. Εἶναι ὁμορφη σὰν ἀνθισμένη άμυγδαλᾶ σύνηθ. || Φρ. Ἡ άμυγδαλᾶ δὲ θέλει ρινό (ἐπὶ τοῦ αὐτάρκου. ρινό=ἐρινεασμὸν) Σίφν. || Παροιμ. Ὁ ποῖος ἔχει Ἰμυγδαλῆς ἔχει καὶ τσιτζίκους (τὰ ἀγαθὰ προϋποθέτουν ἐνοχλήσεις καὶ κόπους) Ζάκ. Κεφαλλ.

Ἡ λωλὴ άμυγδαλᾶ | πρὶν τὸν Μάρτιν ἤσκασε, ἤσκασε κι ἀπόσκασε | καὶ καρπὸν δέν ἔκαμε

(ἤσκασε = ἤνθησε. Ὅτι τὰ ἐπιχειρούμενα πρὸ τοῦ καταλήλου χρόνου συνήθως ἀποτυγχάνουν, ὡς καταστρέφεται ἐνίοτε ὁ καρπὸς τῆς κατ' Ἰανουάριον ἢ Φεβρουάριον ἀνθούσης άμυγδαλῆς ἐπερχομένου δριμέος ψύχους. Πβ. ΝΠολίτ. Παροιμ. 2,170) Χίος || Ἄσμ.

Σὰν Ἰμυδαλία δροσερὴ ν' ἀνθήσερε λουλούδια

(ν' ἀνθήσερε = ν' ἀνθήσης) Τσακων. Ἡ λ. καὶ ὡς κύρ. ὄν. καὶ ὡς τοπων. πολλαχ.

άμυγδαλέλλι τό, άμάρτ. *άμυγδαλέλλ'* Σαμοθρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. *άμυγδαλή* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -έλλι.

Εἶδος χόρτου άκανθωτοῦ ἐδωδίμου. Πβ. *άμυγδαλίδα 2*.

άμυγδαλένιος ἐπίθ. πολλαχ. Ἰμυγδαλένιος Κρήτ. Ἰμυδαλένιος Εὐβ. (Αὐλωνάρ. Κονίστρ. κ. ά.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. *άμύγδαλο* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ένιος. Ἡ λ. καὶ παρὰ Βλάχ.

1) Ὁ ἔχων σχῆμα άμυγδάλου, άμυγδαλοειδῆς: Ἄσμ. Νά 'χη μάτια Ἰμυγδαλένια, | μαργαριτοδιαμαντένια

Κρήτ. Συνών. ἰδ. ἐν *άμυγδαλᾶτος Α 1*. 2) Τὸ οὐδ. άμυγδαλένιο οὐσ., πλακούντιον μετ' άμυγδάλων κατα-

σκευαζόμενον Θράκ. Συνών. *άμυγδαλαίτο* (ιδ. *άμυγδαλαίτος* B 1), *άμυγδαλωτός* B 1.

άμυγδαλη ή, λόγ. σύνηθ. *μυγδαλη* πολλαχ.

Έκ του μεταγν. οὐσ. *άμυγδαλή* = *άμύγδαλον*. Ἡ τοῦ τόνου μετακίνησις κατὰ τὸ λόγιον *άμυγδαλή* = *άμυγδαλέ*.

Συνήθως ἐν τῷ πληθ., ἀδένες εἰς τὴν βάσιν τοῦ οὐρανίσκου σχήματος *άμυγδαλου*, ἀντιάδες λόγ. σύνηθ.: *Ἀριστερά - δεξιὰ άμυγδαλή*. *Ἀμυγδαλές προσημένες*. || Φρ. *Ἔχω άμυγδαλές* (πάσχω ἀπὸ *άμυγδαλίτιδα*) Ἀθῆν. Συνών. *άμυγδαλίτης* 1.

άμυγδάλη τό, (I) Κρήτ.

Υποκορ. τοῦ οὐσ. *άμύγδαλος*.

1) Μικρά ἀγρία άμυγδαλή. 2) Μικρά ράβδος ἐξ ἀγρίας άμυγδαλῆς: *Νά φάς θές ξύλο με τ' άμυγδάλη!*

άμυγδάλη τό, (II) Ζάκ. Κέρκ. (Ἀργυραῖδ.) Κεφαλλ. Πελοπν. (Πάτρ.) — *Λεξ. Βλαστ.* *μυγδάλη* Κεφαλλ.

Έκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. *άμυγδάληον*.

1) Εἶδος λευκῆς σταφυλῆς ἐχούσης ῥάγα παρεμφερῆ κατὰ τὸ σχῆμα πρὸς *άμύγδαλον* Ζάκ. Κεφαλλ. Πελοπν. (Πάτρ.) — *Λεξ. Βλαστ.* Συνών. *άγριοβοστίλιδο*, *νυχάτο*. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Κρήτ. 2) Τὸ ἐντὸς τοῦ πυρήνος τῆς ἐλαίας σπέρμα Κέρκ. (Ἀργυραῖδ.)

άμυγδαλίδα ή, Χίος (Πυργ.) *μυγδαλίδα* Πελοπν. (Μάν.)

Έκ τοῦ οὐσ. *άμυγδαλέ* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ίδα. Πβ. καὶ μεταγν. *άμυγδαλῆς*.

1) Φυτόν ποῶδες μετὰ κορμοῦ ξυλώδους καὶ φύλλων βελονοειδῶν φυόμενον συνήθως παρὰ τὴν *άμυγδαλῆν*. Χίος (Πυργ.) 2) Ἀγρίον τι χόρτον ἐδώδιμον Πελοπν. (Μάν.) Πβ. *άμυγδαλέλλι*.

άμυγδαλῆς ἐπίθ. Σῦρ. (Ερμούπ.) *μυγδαλῆς* Θράκ.

Έκ τοῦ οὐσ. *άμύγδαλο* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ίς. Διὰ τὸν σχηματισμὸν πβ. *θάλασσα - θαλασσίς*, *μελιτζάνα - μελιτζανίς* κττ.

Ἄνθρωπος ἔχων χροῶμα *άμυγδαλου* ἐνθ' ἀν.: *Φουσιάνι άμυγδαλί* Ερμούπ. Ἡ δεῖνα ξέρεϊ νὰ βάφῃ μ' ὅλες τές βαφές τὰ νήματα, κόκκινο, γαλάζιο, γκριζο, δεκοχτουρί, *μυγδαλί* Θράκ. Συνών. *άμυγδαλός*.

άμυγδαλίτης ὁ, πολλαχ.

Έκ τοῦ οὐσ. *άμυγδαλή* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ίτης. Πβ. καὶ μεταγν. *άμυγδαλίτης* καὶ λόγ. κοιν. *άμυγδαλίτης*.

1) Συνήθως ἐν τῷ πληθ., αἱ *άμυγδαλαί* ἐνθ' ἀν.: *Με πονοῦν οἱ άμυγδαλίτες μου πολλαχ. Τὸν έπιασαν οἱ άμυγδαλίτες του* Σῦρ. (Ερμούπ.) Συνών. *άμυγδαλή*. 2) Ἡ φλεγμονὴ τῶν *άμυγδαλῶν* Ἀνδρ. Κῶς Πελοπν. (Ἀρκαδ.) Ἰων. (Σμύρν.): *Τὸ παιδί έχει άμυγδαλίτες* Σμύρν.

άμυγδαλίτικος ἐπίθ. Χίος — *Λεξ. Κομ. Δεῖκ* Λάουνδ.

Έκ τοῦ οὐσ. *άμύγδαλο* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ίτικος.

Ἄνθρωπος ἔχων χροῶμα *άμυγδαλου* κατεσκευασμένος. Πβ. *άμυγδαλαίτος* B, *άμυγδαλένης* 2, *άμυγδαλωτός* B 1.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

άμυγδαλίτσα ή, σύνηθ.

Έκ τοῦ οὐσ. *άμυγδαλέ* καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -ίτσα.

Ἡ μικρὰ *άμυγδαλή*: *Ἔχω τὸ περιβόλι μου δυὸ άμυγδαλίτσες*. Συνών. *άθασούδα*, *άμυγδαλούδα*.

άμύγδαλο τό, κοιν. *άμύγδαλο* Ἀστυπ. Κάλυμν. Κῶς Λέρ. *άμύγδαλο* Ἀθῆν. (παλαιότ.) *άμύγδαλον* βόρ. ιδιῶμ. *άμύγδαλο* Θήρ. Μῆλ. Σέριφ. Φολέγ. Χίος *άμύγδαλο* Κεφαλλ. Χίος *άμύγδαλο* Καλαβρ. (Χωρίο Ροχούδ.) *άμύγδαλο* Καλαβρ. (Μπόβ.) *μύγδαλο* σύνηθ. *μύγδαλον* βόρ. ιδιῶμ. *μύγδαλο* Ἀθῆν. (παλαιότ.) *μύγδαλον* Ἡπ. (Ζαγόρ.) *μύγδαλο* Ἀνδρ. *νύγδαλε* Τσακων.

Έκ τοῦ ἀρχ. οὐσ. *άμύγδαλον*.

1) Ὁ καρπὸς τῆς *άμυγδαλῆς* κοιν. καὶ Καλαβρ. (Μπόβ. Χωρίο Ροχούδ.) Τσακων.: *Ἀμύγδαλο άφραῖτο* - γλυκὸ - μαλακὸ - πικρὸ - σκληρὸ κττ. κοιν. || Φρ. *Καλῶς τονε κι άμύγδαλα!* (ἐκφρασις χαρᾶς ἐπὶ τῇ ὑποδοχῇ τινος) Κρήτ. Πελοπν. (Λακων.) || Ἀσμ.

Ἀμύγδαλο ἐτσάκισα | καὶ μέσα σὲ ζωγράφισα

Χίος. Συνών. *άθάσι* 1 γ, *άμυγδάλα* 1. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Κρήτ. 2) Ποτὸν ἐξ ἐκχυλίσματος *άμυγδαλου* *Λεξ.* Ἡπίτ. Συνών. *άθάσι* 2, *άθασόγαλο*, *άμυγδαλάδα* 1, *άμυγδαλόγαλα*, *σουμάδα*. 3) Λουκούμιον περιέχον *άμύγδαλον* Μακεδ. (Σέρρ.) 4) Νόμισμά τι (πιθανῶς ἐκ τοῦ *άμυγδαλοειδούς* σχήματός του) Ἀθ. 5) Εἶδος κοσμήματος *άμυγδαλοειδούς* ἐπὶ σανίδος ἢ ὑφάσματος Ἀνδρ. Θεσσ. (Τρίκερ.) Μακεδ.: *Κορδονάκι άμύγδαλο* Ἀνδρ. β) Τὸ εἶδος τῆς ρυκάνης, διὰ τῆς ὁποίας κατασκευάζεται τὸ ἐπὶ σανίδος *άμυγδαλοειδές* κόσμημα Ἀνδρ. 6) Μικρὸν τεμάχιον ὡς δείγμα χρησιμοποιούμενον (ὡς ἔχον δηλαδὴ τὸ μέγεθος *άμυγδαλου*) Σύμ. Συνών. *άμυγδαλάκι* 2.

7) Ἐν τῷ πληθ. *άμύγδαλα* τά, παιδιὰ παιζομένη ὡς ἐξῆς. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀνοίγεται μικρὸς λάκκος, παρὰ τὸν ὅποιον μένει ὁ ὀριζόμενος ἐκ τῶν παικτῶν *μάννα* καλούμενος, ἐνῶ οἱ ἄλλοι παῖκται ἀπὸ ἀποστάσεώς τινος ρίπτουν ἐντὸς αὐτοῦ διὰ τῆς δρακὸς *άμύγδαλα*. Ἄν τὰ ἐν τῷ λακκίσκῳ ἐμβληθέντα *άμύγδαλα* εἶναι περιττά, κερδίζει ταῦτα ἢ *μάννα*, ἂν δὲ ἄρτια, τὰ ἐπιστρέφει αὐτὴ πρὸς τὸν ρίψαντα πληρώνουσα πρὸς αὐτὸν ἴσον ἀριθμὸν *άμυγδαλῶν* καὶ ἀνταλλάσσουσα με αὐτὸν τὴν θέσιν τῆς Πελοπν. (Μεγαλόπ.) Σύμ. κ. ἀ. Πβ. *ζυγός*.

άμυγδαλόγαλα τό, *Λεξ.* Δεῖκ Λάουνδ. Ἡπίτ. Μ. Ἐγκυκλ.

Έκ τῶν οὐσ. *άμύγδαλο* καὶ *γάλα*.

Τὸ ἐξ *άμυγδαλῶν* ἐκχύλισμα. Συνών. ιδ. ἐν λ. *άμύγδαλο* 2.

άμυγδαλογελάστρα ή, Ζάκ. — *Λεξ. Βλαστ.* — ΣΖαμπέλ. Ἀσμ. δημοτ. 744.

Έκ τῶν οὐσ. *άμύγδαλο* καὶ *γελάστρα* θηλ. τοῦ *γελαστής*.

Ἡ ἡδέως γελῶσα (ἢ σημ. ἐκ τούτου ὅτι κατὰ τὸν γέλωτα οἱ ὀφθαλμοὶ λαμβάνουν σχῆμα *άμυγδαλου*) ἐνθ' ἀν.: Ἀσμ.

Μωρὴ καρδομάγουλη κι *άμυγδαλογελάστρα*, *μωρὴ νεράδα* τοῦ *γιαλοῦ* κι *ἀνευροχορταρίστρα*

ΣΖαμπέλ. ἐνθ' ἀν. Συνών. *άμυγδαλογελοῦσα*. Πβ. *άμυγδαλοτσακίστρα*.

